

Marian Paździor

Na dziesięciolecie konkursu na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego 1975-1984

Ochrona Zabytków 39/1 (152), 54-56

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RADA OCHRONY ZABYTKÓW PRZY MINISTRZE KULTURY I SZTUKI

Zarządzeniem nr 13 Ministra Kultury i Sztuki z dn. 6 lutego 1973 r. w sprawie powołania Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury i Sztuki (Dz. Urz. MKiS z dn. 28.II.1973 r., Nr 2, poz. 17) rozpoczęła swą działalność Rada jako organ opiniodawczo-doradczy.

Do zakresu działania Rady należy opiniowanie podstawowych założeń programowych oraz metod realizacji zadań w dziedzinie ochrony zabytków, a w szczególności: 1) opiniowanie perspektywicznych planów oraz wytycznych w zakresie realizacji zadań w dziedzinie ochrony zabytków, 2) opiniowanie wieloletnich i rocznych planów rzeczowych w tym zakresie, 3) opiniowanie spraw zgłoszonych pod obrady przez Generalnego Konserwatora Zabytków, 4) wydawanie opinii w sprawie skreślenia z rejestru i zezwoleń na wywóz dóbr kultury na stałe za granicę.

W skład Rady wchodzi: przewodniczący, Generalny Konserwator Zabytków z urzędu oraz członkowie w liczbie nie przekraczającej 25 osób, powoływani i odwoływani przez ministra kultury i sztuki. Kadencja Rady trwa 4 lata, licząc od pierwszego posiedzenia. Tryb działania Rady określa uchwalony przez nią regulamin.

Rada Ochrony Zabytków odbyła dwa posiedzenia w 1973 r. Obecnie, po dłuższej przerwie została reaktywowana.

Nominacje na członków Rady otrzymali*: prof. dr Aleksander Gieysztor (przewodniczący), mgr Janina Balcerzak – dyrektor Muzeum Historii Polskiego Ruchu Rewolucyjnego w Warszawie, prof. dr Janusz Bogdanowski – Instytut Architektury Politechniki Krakowskiej, mgr Tadeusz Chruścicki – Muzeum Narodowe w Krakowie, mgr inż. arch. Tadeusz Chrzanowski – wojewódzki konserwator zabytków w Gdańsku, dr Jerzy Czajkowski – dyrektor Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, prof. dr Olgierd Czerne – dyrektor Muzeum Architektury we Wrocławiu, prof. dr Wiesław Domasłowski – Instytut Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa UMK w Toruniu, prof. dr Janusz Durko – dyrektor Muzeum Historycznego m.st. Warszawy, prof. dr Witold Hensel – dyrektor Instytutu Historii Materialnej PAN w Warszawie, dr Jan Jaskanis – dyrektor Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie, prof. dr Wojciech Kalinowski – dyrektor Ośrodka Dokumentacji Zabytków

w Warszawie, doc. dr Henryk Kondziela – dyrektor Muzeum Narodowego w Poznaniu, mgr Antoni Kunysz – Muzeum Okręgowe w Przemyśle, dr Jan Krzysztof Makulski – dyrektor Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie, prof. dr Adam Miłobędzki – Instytut Historii Sztuki UW w Warszawie, mgr Alojzy Oborny – dyrektor Muzeum Narodowego w Kielcach, dr Tadeusz Polak – dyrektor Zarządu PP PKZ w Warszawie, dr Tadeusz Rudkowski – Instytut Sztuki PAN w Warszawie, dr Bohdan Rymaszewski – Rada Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa w Warszawie, dr Andrzej Skalski – dyrektor Muzeum Okręgowego w Częstochowie, mgr Kazimierz Smoleń – dyrektor Państwowego Muzeum w Oświęcimiu, prof. dr hab. arch. Jerzy Stankiewicz – Instytut Architektury i Urbanistyki Politechniki Gdańskiej, dr Janusz Stępkowski – dyrektor Zespołu Ekspertów Międzyresortowej Komisji ds. Rewaloryzacji Miast i Zespołów Staromiejskich w Warszawie, mgr Kazimierz Uszyński – dyrektor Muzeum Rolnictwa im. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu*.

Pierwsze posiedzenie Rady odbyło się na Zamku Królewskim w Warszawie 18 lutego 1985 r. Główne problemy ochrony zabytków i muzealnictwa przedstawił zebrany wiceminister Kultury i Sztuki Edward Gołębiowski. Szczegółową relację z prowadzonych spraw w Zarządzie Muzeów i Ochrony Zabytków złożył Generalny Konserwator Zabytków – doc. dr Andrzej Gruszecki. Na podstawie przyjętego przez Radę regulaminu – wyłoniono 16 zespołów konsultacyjnych: ds. Muzeów Archeologicznych, Muzeów Etnograficznych, Muzeów Historycznych, Muzeów Przyrodniczych, Muzeów Regionalnych, Architektury Monumentalnej, Budownictwa Tradycyjnego i Skansenów, Krajoobrazu Kulturowego i Ogrodów Zabytkowych, Rewaloryzacji Miast i Zespołów Staromiejskich, Zabytków Techniki i Osiedli Robotniczych, Zabytków Związanych z Historią Wojskowości i Inżynierią Wojskową, Konserwacji Muzealiów, Wykonawstwa Konserwatorskiego, Upowszechnienia w Muzealnictwie.

Drugie posiedzenie Rady Ochrony Zabytków odbyło się 11 lipca 1985 r. na Zamku Królewskim w Warszawie z udziałem ministra kultury i sztuki prof. dra Kazimierza Żygulskiego oraz wiceministra Edwarda Gołębiowskiego. Wypowiedź prof. dra K. Żygulskiego dotyczyła m.in. występujących ograni-

czeń środków finansowych Funduszu Rozwoju Kultury, kierowanych dla zadań w ochronie i konserwacji zabytków; konieczności dokonywania wyboru zespołów i obiektów zabytkowych, które mają wejść do planu robót konserwatorskich w latach następnych; zwrócenia uwagi na zbyt szczupłe i nie w każdym województwie funkcjonujące, społeczne fundusze terenowe odnowy zabytków; podwyższenia jakości wykonywanych prac konserwatorskich. Z powyższych względów wynika potrzeba szerszego doradztwa, którego resort oczekuje od członków Rady. Wyłoniono dwóch koordynatorów – do spraw ochrony zabytków oraz do spraw muzealnictwa, powołano jeszcze dwa zespoły konsultacyjne – do spraw wywozu za granicę na stałe ruchomych dóbr kultury i do spraw skreśleń zabytków z rejestru.

W ramach spraw bieżących – doc. dr A. Gruszecki przedstawił informację o projektowanej odbudowie Pałacu Saskiego w Warszawie.

Ustalono, aby przewodniczący ukonstytuowali swe zespoły przysyłając do prac specjalistów, każdy w zakresie swych działań. Postanowiono, że Rada zbierze się na przełomie września i października 1985 r. w celu zaopiniowania rozdziału środków na ochronę zabytków w 1986 r., a następnie w końcu stycznia 1986 r. w celu rozpatrzenia i zaopiniowania planu rzeczowego. W październiku 1986 r. zespoły konsultacyjne złożą sprawozdania z przebiegu swych prac i przedstawią Radzie swoje wnioski.

Marian Paździor

* Od redakcji: Skład Rady przekonuje, że dyrektorzy muzeów zajęli w niej piętnaście miejsc, przedstawiciele wyższych uczelni i instytutów naukowych pięć, a najszerzej rozumiana służba konserwatorska (wojewódzki konserwator, PP Pracownie Konserwacji Zabytków, Ośrodek Dokumentacji Zabytków, Zespół Ekspertów Międzyresortowej Komisji ds. Rewaloryzacji Miast i Zespołów Staromiejskich, Rada Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa) pięć miejsc. Podtrzymano zatem dawną i stałe budzącą wątpliwość tradycję, że o sprawach ochrony zabytków w Polsce doradzać będą ministrowi kultury i Sztuki specjaliści ze sfery muzealnictwa.

NA DZIESIĘCIOLECIE KONKURSU NA NAJLEPSZEGO UŻYTKOWNIKA OBIEKTU ZABYTKOWEGO 1975–1984

Ministerstwo Kultury i Sztuki – Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków zainicjował w 1973 r. popularyzację idei „zabytki do społecznego zagospodarowania”.

Wystawa fotograficzna, urządzona przez PP PKZ na zlecenie ZMiOZ z tej okazji w Bibliotece Stanisławowskiej

Zamku Królewskiego w Warszawie, zaprezentowała społeczeństwu wybraną liczbę obiektów zabytkowej architektury i budownictwa, które nie miały użytkownika*. Idea, która się już wcześniej narodziła – omówiona i rozpropagowana przez prasę, radio i telewizję – przyniosła spodziewane efekty,

zainteresowała zarówno instytucje, zakłady pracy, jak i osoby fizyczne.

Po dwóch latach Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków ustanowił doroczny konkurs na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego, aby w ten sposób zachęcić społeczeństwo do przejmowania i zagospodarowywania licz-

nych jeszcze obiektów zabytkowej architektury i budownictwa.

Wszyscy wojewódzcy konserwatorzy zabytków sporządzili wykazy takich obiektów na terenie własnego województwa, oferując je do przejęcia i zagospodarowania.

Konkurs, który odbywa się co roku, nagradza i wyróżnia najlepszych nagrodami rzeczowymi w postaci dzieł sztuki, zakupionymi w PP Dzieła Sztuki i Antyki „DESA”.

Zestawienie, zamieszczone obok, ilustruje rozmaite grupy użytkowników, które w minionym dziesięcioleciu brały udział w konkursie. Nie znaczy to jednak, że tylko ci najlepsi przejęli w użytkowanie zabytkowe obiekty architektury i budownictwa. Takich było o wiele więcej.

Resort kultury zamierza kontynuować konkurs, wychodząc z założenia, że troska o utrzymanie w najlepszym stanie przejmowanych w opiekę zabytków jest najlepszą rękojmią ich zachowania – jako świadków naszej narodowej kultury – dla przyszłych pokoleń.

Dnia 5 sierpnia 1985 r. odbyło się na Zamku Królewskim w Warszawie uroczyste wręczanie nagród laureatom konkursu na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego w roku 1984, tym razem do konkursu wojewódzcy konserwatorzy zabytków zgłosili 18 obiektów z 11 województw. Z tej liczby 16 laureatów uzyskało: jedną nagrodę specjalną, trzy nagrody I stopnia, pięć nagród II stopnia, siedem nagród III stopnia. Pięciu laureatów – to osoby fizyczne, czterech – użytkownicy obiektów sakralnych, dwóch – użytkownicy związani z kultem, jeden – resort rolnictwa, jeden – Urząd Gminy, jeden – przemysł węglowy i jeden – RSW Prasa-Książka-Ruch.

Obiekty zgłoszone do konkursu podano komisyjnym lustracjom. W ocenach jury konkursu brano pod uwagę:

1) stopień trudności prowadzonych prac ze względu na stan obiektu przed jego przejęciem, zaangażowanie własnych środków finansowych oraz własny zespół wykonawczy; 2) estetykę zewnętrzną i wewnętrzną obiektu, jakość wykonanych prac remontowych, dostosowanie wyposażenia wnętrza do epoki, którą dany obiekt reprezentuje, stan wyposażenia, utrzymywanie obiektu w należytym stanie, dbałość o otoczenie zabytku; 3) zaangażowanie społeczne w zakresie ochrony zabytków, inicjatywa i udział użytkowników w pracach remontowych, porządkowych, zainteresowanie i opieka nad innymi zabytkami w okolicy, oddziaływanie na środowisko przez właściwe użytkowanie i konserwację obiektu według wskazań wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Nagrodą specjalną wyróżniony został ob. Jan Walczyk – za uratowanie i wzorowe odrestaurowanie zajazdu zwanego „Napoleońskim” w Warszawie, położonego przy ul. Płowieckiej 83, na trasie wylotowej z Warszawy do Lublina. Obiekt ten, pochodzący z XIX w., pełnił od początku swego istnienia funkcję, dla jakiej go zbudowano. Znaczne nakłady finansowe, doborowa kadra rzemieślników, wykonawców wszystkich robót (wraz z wyposażeniem

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	Razem
1. Archiwa				1							1
2. Administracja terenowa		2				1					3
3. Energetyka			1								1
4. Gminne Urzędy				1						1	2
5. Kultowe						2	7	4	2	4	19
6. Związane z kultem										2	2
7. Leśnictwo	1										1
8. N B P				1			1				2
9. Organizacje społeczne	1		1	3		1					6
10. Organizacje młodzieżowe	1				1		1				3
11. Osoby fizyczne	1		2		1		1	3	3	5	16
12. Oświata		1	2								3
13. PRiTV					1						1
14. Przemysł				1			3			1	5
15. Resort spraw wewnętrznych					1						1
16. Rolnictwo	6	4	8	6	3	5	1	2	6	1	42
17. RSW-Prasa										1	1
18. Spółdzielczość	1	2		2		1					6
19. Szkolnictwo	1	2	1		1	1	1				7
20. Turystyka	1	1	1		1						4
21. Instytucje użyteczności publicznej									4	4	8
22. Wojsko Polskie		4	2			2				1	9
23. Zdrowie	3	1	2	4	2	2					14
Razem	16	17	20	19	11	15	15	13	15	16	157

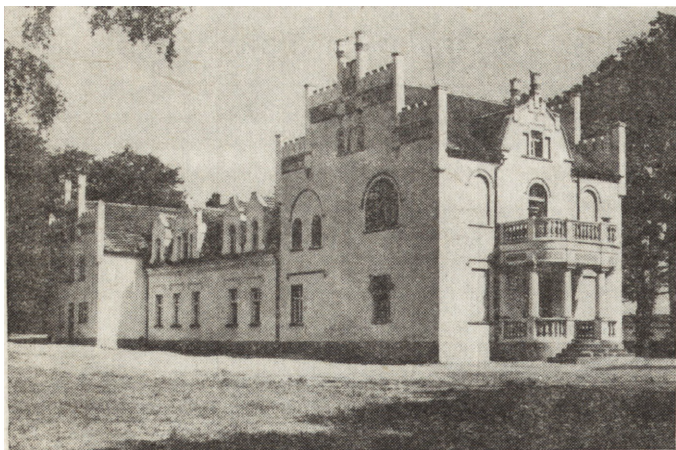
wnętrz), przy nadzorze konserwatora zabytków m.st. Warszawy sprawiły, że przy ogromnym zaangażowaniu osobistym użytkownika tego obiektu – zajazd otrzymał najwyższą notę w konkursie.

Nagrody I stopnia otrzymali: 1. Kombinat Państwowych Gospodarstw Rolnych w Manieczkach, obchodzący 25-lecie swej działalności, znany w kraju i za granicą ze swych gospodarczych osiągnięć – za długoletnią, w pełni zaangażowaną opiekę nad powierzonymi sobie obiektami architektury zabytkowej w całym Kombinacie – w tym wypadku za wyremontowanie i urządzenie, według wskazań konserwatorskich, zespołu dworsko-parkowego w Piotrowie (gm. Brodnica, woj. poznańskie). Należy podkreślić długoletnie, osobiste zaangażowanie inż. Jana Bajora dyrektora naczelnego Kombinatu w dzieło ratowania i odnowy obiektów zabytkowych, powierzonych jego pieczy. Zespół w Piotrowie jest piątym z kolei obiektem nagrodzonym w konkursie na najlepszego użytkownika w tym Kombinacie. Prace wykonała specjalna, własna brygada remontowo-budowlana, dokładając starań, aby każdy obiekt cechowała wysoka jakość robót.

2. Ob. Krzysztof Konopka – właściciel dziewiętnastowiecznego, podmiejskiego zespołu dworsko-parkowego w Głogoczowie (gm. Myślenice, woj. krakowskie) – za wykonanie trudnych, konstrukcyjnych prac przy ratowaniu dworu, estetyczne wyposażenie wnętrza zajazdu pod nazwą „Nowina”, uporządkowanie parku i urządzenie rosarium. Na podkreślenie zasługuje idea, której od początku hołduje właściciel zajazdu – przejawiania i nauczania kultury w tego typu lokalach użyteczności publicznej.

3. Ob. Zbigniew Dera – właściciel dziewiętnastowiecznego domu podcieniowego w Żuławkach (gm. Stegna, woj. elbląskie) – za remont przeprowadzony systemem gospodarczym, wyposażenie wnętrza (m.in. własnymi pracami malarskimi) według wskazań wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Nagrody II stopnia otrzymali: 1. Rzeszowskie Wydawnictwo Prasowe, RSW Prasa-Książka-Ruch w Rzeszowie – za należyte wykonanie remontu zniszczonego, dziewiętnastowiecznego dworu i oficyny przy ul. Hoffmanowej 3 według zaleceń wojewódzkiego konserwatora zabytków, przy dużym zaangażowaniu w pracach nad uporządko-

1. Zespół dworski w Piotrowie (gm. Brodnica) (fot. B. Cynalewski)

2. Fragment wnętrza zespołu dworskiego w Piotrowie (gm. Brodnica) (fot. B. Cynalewski)

waniem terenu wokół zabytkowych obiektów.

2. Wojskowy Rejonowy Zarząd Kwaterunkowo-Budowlany w Krakowie – za remont dziewiętnastowiecznego Kasyna Oficerskiego w Krakowie, wykonany według wszelkich zasad konserwatorskich ekipą własną, przy zaangażowaniu do robót specjalistycznych PP PKZ i wykorzystaniu własnych środków finansowych.

3. Kopalnia Węgla Kamiennego „Makoszowy” w Zabrze – za prawidłowe wykonanie robót konserwatorskich na zamku Kmitów w Lesku (woj. krośnieńskie), przy użyciu własnej ekipy remontowej, z przeznaczeniem obiektu na ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy dla własnej załogi.

4. Parafia Rzymskokatolicka w Przeworsku (woj. przemyskie) – za adaptację dziewiętnastowiecznego klasztoru Bożogrobowców na plebanię, przy zachowaniu wszelkich zasad sztuki budowlanej według wskazań wojewódzkiego konserwatora zabytków.

5. Parafia Rzymskokatolicka w Podgórzynie (woj. jeleniogórskie) – za wykonanie prac remontowych w osiemnastowiecznym, d. kościele ewangelickim, przeznaczonym na kościół pomocniczy.

Znamienny jest fakt wykonania wszelkich prac pomocniczych przez parafian w czynie społecznym i uratowanie zabytku przed zagładą.

Nagrody III stopnia:

1. Urząd Miasta i Gminy w Rydzynie (woj. leszczyńskie) – za wykonanie prac remontowych i adaptacyjnych dwóch osiemnastowiecznych kamieniczek na Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury oraz dziewiętnastowiecznego wiatraka typu „koźlak” – na Izbę Regionalną.

2. Ob. Janusz Roszko – za uratowanie i odbudowę osiemnastowiecznego zespołu dworsko-parkowego w Bolechowicach (gm. Zabierzów, woj. krakowskie).

3. Parafia Rzymskokatolicka w Śremie (woj. poznańskie) – za wzorowe przeprowadzenie prac konserwatorskich w gotyckim kościele parafialnym wraz z konserwacją wyposażenia wnętrza według wskazań wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Klasztor kapucynów w Zakroczymiu (woj. stołeczne warszawskie) – za staranny remont osiemnastowiecznego zespołu kościelno-klasztornego. W zespole mieści się m.in. rekolekcyjny dom duszpasterstwa trzeźwości. Na podkre-

ślenie zasługuje szczególna dbałość o estetykę całego otoczenia poprzez wyсадzenia terenu egzotycznymi niekiedy krzewami i roślinnością.

5. Parafia Rzymskokatolicka w Żyrardowie (woj. skierniewickie) – za kompleksowo wykonany remont i konserwację dziewiętnastowiecznego kościoła parafialnego z własnych środków finansowych według wskazań wojewódzkiego konserwatora zabytków.

6. Parafia Rzymskokatolicka w Sobocie (woj. skierniewickie) – za prawidłowo przeprowadzone prace remontowo-konserwatorskie szesnastowiecznego kościoła parafialnego pod nadzorem wojewódzkiego konserwatora zabytków.

7. Parafia Ewangelicko-Augsburska w Kluczborku (woj. opolskie) – za wykonanie prac remontowych według wskazań wojewódzkiego konserwatora zabytków przy dziewiętnastowiecznym budynku przeznaczonym na Dom Zborowy.

Marian Paździór

* Zabytki przeznaczone do zagospodarowania społecznego, cz. II, Katalog wystawy, Ośrodek Informacji Konserwatorskiej PP PKZ, Warszawa 1973.

3. Dom podcieniowy z XIX w. w Żulawkach (gm. Stegna)

4. Zamek w Lesku (woj. krośnieńskie)

